

Barcelona, 2 d'octubre de 1931

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ANY LV - 2726

Preu 20 cts. - Atrassats, 40

PERTINENT I LA BIBLIOTECA DEL ATENEU DE BARCELONA

—Ja n'hi podeu posar, de pedres, al carro! L'Estatut és un tank i ho aplanarà tot!

Lluís Companys

VIES URINÀRIES

Impureses de la sang - Debilitat nerviosa

Prou sofrir inutilment de les dites malalties gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOIVRE

Vies urinàries: *Blenorragia* (urgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc. de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *uretritis*, *cistitis*, *anexitis*, *flulxos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els **Catxets del Doctor Soivre**. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que necessiten sempre la presència del metge, i ningú no s'absenta de la seva

malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa

Impureses de la sang: *Sifilis* (avari), *escames*, *herpes*, *ulceres vari-coses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acne*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Pindoles depuratives del Dr. Soivre**, que són la medicació depurativa real i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatorreu* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fadiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potenciants del Dr. Soivre**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la joventut, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pesse-ces 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a **Oficines Laboratori Sòkatarg, carrer del Ter, 16. telèfon 544 S. M. Barcelona**, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentortollament, tractament i guariment de les dites malalties.

FEROITYL

Específic de l'

ASTENIA GENITAL (IMPOTENCIA)

(MANCA DE VIGOR SEXUAL)

De la eyaculació prematura (pèrdues seminals); de la feblesa y molt eficaç per a combatre la NEURASTENIA, en totes les seves manifestacions.

Es el més poixant estimulant de l'activitat neuro-espino-mèdulo-genital. Sinèrgic i homo-estimulasa de les glàndules intersticials. Producte pluriglandular, completament inofensiu. Mai perjudica, ni lesiona cap orgue, ni el funcionament dels mateixos.

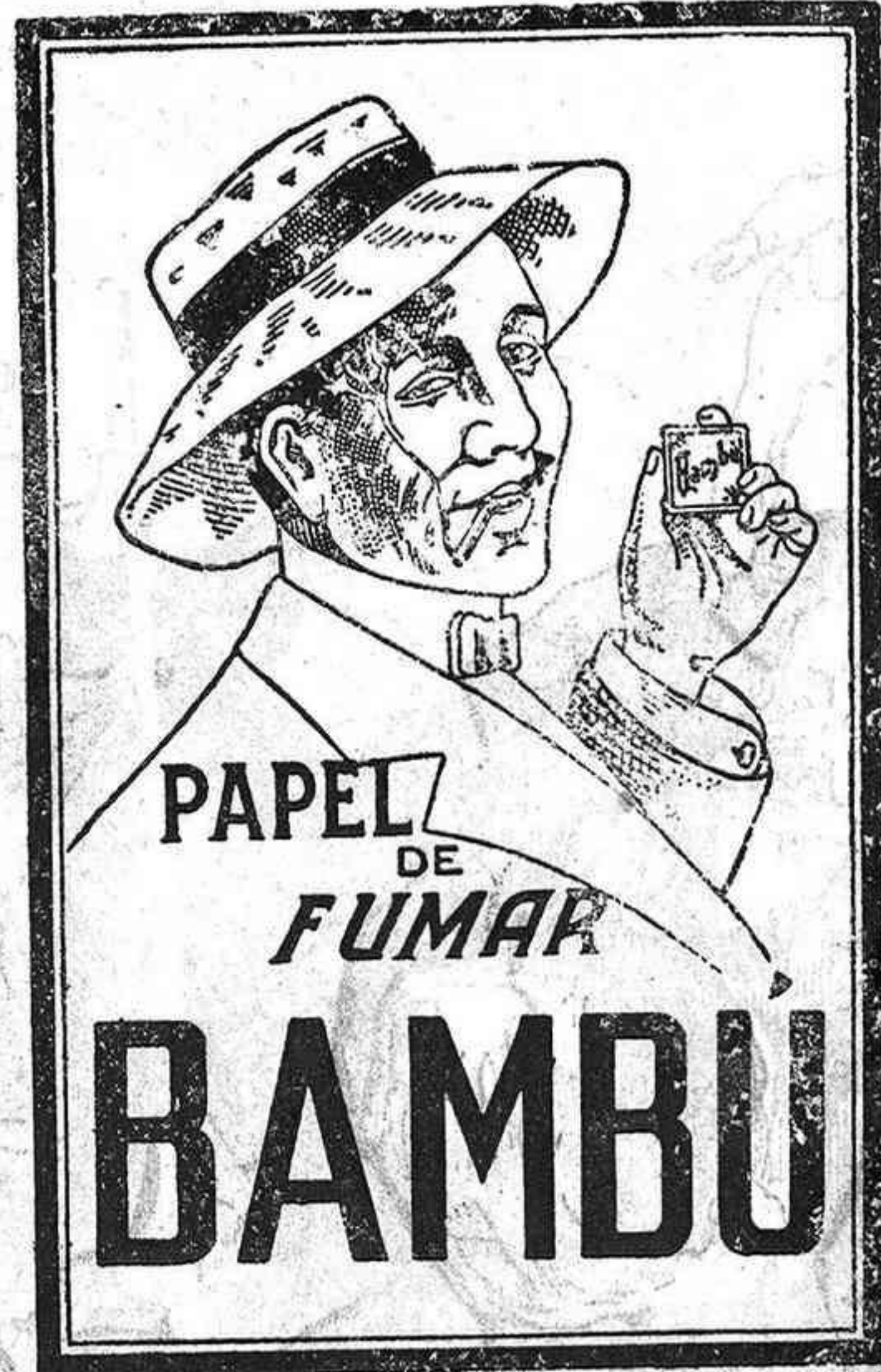
No conté, ni estricnina, ni fosfurs, ni cantàrides, ni cap altre medicament excitant.

PRODUCTE MAGNE E INSUBSTITUIBLE PER A RECOBRAR LA PERDUDA FELICITAT CONJUGAL. PROSPECTES GRATIS.

Laboratoris Farmacològics del Dr. W. Dutrem

Alt de Sant Pere, 50 - BARCELONA - Telèfon 18631

Preu: 21'75 ptes.

PAPEL
DE
FUMAR

BAMBU

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

CRÒNICA

Dues tendències

A discussió parlamentària de l'article primer de la futura Constitució espanyola ha estat apassionada i violentíssima. Lluitaven, d'una banda, els homes de la nova Espanya, que —cas curiós i paradoxal—eren els de l'Esquerra Republicana de Catalunya, contra els polítics envellits i educats en una escola centralista i monàrquica, que volien aigualir l'empenta del 14 d'abril, tornant a situar en la carta geogràfica de la política una "vila" que ho era tot i unes "províncies" que no eren més que el tornaveu del que deia aquella emissora. Els homes de la nova Espanya eren els que volien fer-la trencar amb un passat mandrós, neurastènic, trist i inculte. Els homes de la vella Espanya eren els que, seduïts per un passat de glòries de les quals ja no en queda res, volien imposar la seva teoria del centralisme i de la unitat, sense adonar-se que aquella política havia enderrocat tot un imperi... Els homes de la nova Espanya volien—volien, millor dit—convertir Catalunya en la porta d'Europa. Els homes de la vella Espanya mantenien ferm el penó passat i envellit d'uns costums lamentables. La veu piimargallesca es manifestava en el Parlament. Federalisme. Sentit de la responsabilitat en la perifèria. Autonomia. Governos nacionals o regionals? Tant li fa. El Govern posa a prova els homes i les collectivitats. Si Catalunya s'ha fet gran amb la resistència activa i passiva d'un Estat Centralista i autocràtic, més gran i més rica podria ésser en organitzar la seva vida interior. I les altres terres germanes, davant l'exemple de Catalunya, podrien fer el mateix: organitzar llur vida, augmentar les seves possibilitats de riquesa, manifestar-se ben vives. "En pie las provincias!" —va cridar Ortega i Gasset (Josep). Massa modèstia! Amunt les nacions!—diu Catalunya.

Els homes de la nova Espanya, els que han fet la República del 14 d'Abril, no volen res amb el passat, perquè comprenen que el passat ha estat vergonya i claudicació; fallida moral i material; desastre i pèrdua... Els homes de la vella Espanya s'hi troben bé, amb aquell passat, que era alhora penya de cafè i ganduleria. Catalunya diu que vol ésser Catalunya. Però vol que València sigui València; Castella—la gran, la immensa Castella espiritual!—, Castella; Galícia sigui Galícia... I totes plegades, aquesta terra, que tant és que es digui Espanya com Ibèria, per tal que sigui gran i respectada pels altres països. Jo crec que té raó el comte de Keyserling en dir que a Espanya li espera

encara el mestratge d'un Imperi; però aquest no serà pas la glòria dels Austries i dels Borbons, a qui també se'ls pot atribuir la glòria que, segons Anatole France, cabia a Napoleó; és a dir, que mentre omplia de glòria França, anava empentint el solar nacional i imperial.

Catalunya era la nova Espanya. Possiblement "A B C" té raó en dir que la Constitució sembla una Constitució Catalana. En això coincidiran, una vegada mes, "A B C" i el nostre solitari de Martorell, En Francesc Pujols, que ja assenyala en la "Història de l'hegemonia catalana en la política espanyola" (llibre que tantes vegades hem alludit i la lectura del qual recomanem sempre, per ésser un dels breviaris d'història més importants per a conèixer el grau de relacions que s'han tingut en el passat, que es tenen en el present i els que es tindran, indefectiblement, en el futur) aquella Espanya catalana que s'haurà d'oposar al sentir de la vella Espanya castellana, sense que això vulgui dir altra cosa, al nostre entendre, que les idees de Pi i Margall, que varen néixer a l'ombra de Santa Maria del Mar, ompliran el futur de la nova República Federal, que, vulgui's que no, s'ha de dibuixar en la Constitució espanyola que es pasta ara a les Corts de Madrid.

FRANCESC MADRID

LA DESRATITZACIÓ

Amb motiu dels recents casos de pesta esdevinguts a Hospitalet, fou creada una nombrosa brigada especial a fi i efecte de procedir a la completa desratització de Barcelona.

La cosa es fa ver com cal. Es va cridar un tècnic estranger, es va fer venir maquinària a propòsit, d'Alemanya; es van encarregar gasos asfixiants i deleteris, etc., etc.

Després d'uns dies d'actiu entrenament als patis de casa la Vila, la brigada, decidida, es llançà al carrer. Hi havia una certa emoció. El cap de la companyia, instal·lat de nit i de dia en un despatx de l'Ajuntament, transmetia instruccions i rebia noves. Es treballava de ferm...

Al cap d'un mes, però, la brigada no havia caçat ni una sola rata de consideració: no havia caçat més que uns misèrrims ratolins inofensius.

—Per això— feia després un regidor *independent*—, per això aquest rebombori? El gat de casa meva ho hauria fet millor.

UN BON RECTOR

Llegim a "La Veu":

"Cal donar un vot de gràcies al volgut rector de La Selva que, després de reparar les campanes, ha reprès els típics tocs de missa i oració".

Vaja, doncs, moltes gràcies pels tocs, senyor rector.

EP! EL CAVALL DAVANT DEL CARRO, MES-
TRE!

Llegim també a la mateixa secció de "La Veu":
"Ha mort, als 80 anys, i ha rebut els Sants Sagra-
ments J***".
¿Un mort que rep els sagraments?
Té, ja tenim el miracle!

ANUNCIEU A "EL DEBATE"!

Copiem, íntegre, de "El Debate" el següent entrefilet:
"El Debate" ofrece a sus anunciantes la mayor garan-
tía de rendimiento. Une a su gran circulación una escogida
calidad; y cuenta entre sus lectores *las clases más pudientes
de la nación*".

Eh? La gent clerical, sempre evangèlica, té bons pa-
drins...

LA LLET DE LA MILIONÀRIA

Al restaurant d'un gran Balneari, un cambrer, correcte
com un gentleman, serveix el desdèjuni a un matrimoni
elegant: cafè amb llet, mantega, fruita... El marit, irò-
nic, diu:

—No deu ésser la llet en què la senyora de Rotschild
pren el bany, eh?

—Oh, no!, senyor; aquella l'enviem amb el camió a
Barcelona.

Feu bullir, feu bullir bé la llet.

HI HA UNA NOVA "PASSA"

Barcelona no és pas una ciutat de les més castigades
per les epidèmies. Però tampoc no pot dir-se que estigui im-
munitzada contra les epidèmies. Millor, perquè, si ho estés,
encara ens tindrien més ràbia els Iglesias Ambrosio i els Ro-
yo Villanova.

El poble, de l'epidèmia, en diu la passa. Per això: per-
què passa i no es queda, encara que mantes vegades trigui
molt a passar. El poble ja s'ha acostumat a les passes—hom
s'acostuma a tot—i les accepta amb resignació, amb tanta
resignació com si es tractés de la dictadura. Però les recor-
da, no les oblida: la passa del tifus, la passa de la grippe, la
passa dels pro-presos, la passa dels sense-feina, la passa de
la ràdio.

Ara ha caigut damunt Barcelona una passa nova. Es
una passa d'amnèsia. O sigui: de manca de memòria.

Aquesta passa es presenta amb característiques estra-
nyes: només ataca els homes públics. Casanoves, Aguadé,
Gassol, entre molts altres, han caigut víctimes d'aquesta
terrible malaltia.

Algú ha dit que es tractava d'una maniobra anticata-
lana. Però, no; Alcalà Zamora, Lerroux, el fill de Maura,
Ortega i Gasset (el savi), Alborno, Indalecio Prieto, tam-
bé han estat atacats. Tant, que Prieto fins es considerava
fallecido.

Heu-vos ací perquè alguns comencen a queixar-se dels

nostres homes públics (1). Els creuen dolents, els creuen
traïdors. Ells, quan les eleccions, prometien moltes coses;
deien que anaven a fer feina; deien que venien a imposar
justícia i dignitat; cridaven tant, que encara duren els crits.

Però no han fet res, no han complert res del que pro-
metien; han demostrat unes grans aptituds per a gandule-
jar i deixar-ho tot en l'aire; s'han oblidat de la justícia i de
què al món sigui; la dignitat no els interessa (els interessen
més els automòbils... quan paguen els altres).

Però, no desconfieu, no els ataqueu. Són innocents, del
més innocent que corre.

De tot en té la culpa aquesta passa de la manca de me-
mòria.

VIRAI

(1) Més o menys públics.

L'amic desconegut

Avui, com cada diumenge, hem anat a fora. El capves-
pre ens ha trobat asseguts, damunt un molló de la carre-
tera, en actitud meditativa. En l'horitzó, pintat de tons vio-
lents—blau, roig, morat—, es dibuixa la silueta de la urbs,
amb les seves cases gegantines que s'alcen orgulloses cel
amunt. Aquestes cases ens semblen braços enlairats en
demanda de comprensió; és tan injust, l'home!

Les nostres reflexions i la soledat de la carretera ens
han fet pensar en la nostra dissort. De sobte ens hem con-
siderat com un caragol desproveït de la seva closca, el qual
al més lleuger contacte s'encongeix i es retorç de dolor fí-
sica. El món ens ha semblat estar ple d'arestes que es cla-
vaven sense pietat en la nostra ànima acongoixada i la
turmentaven rabiüdes.

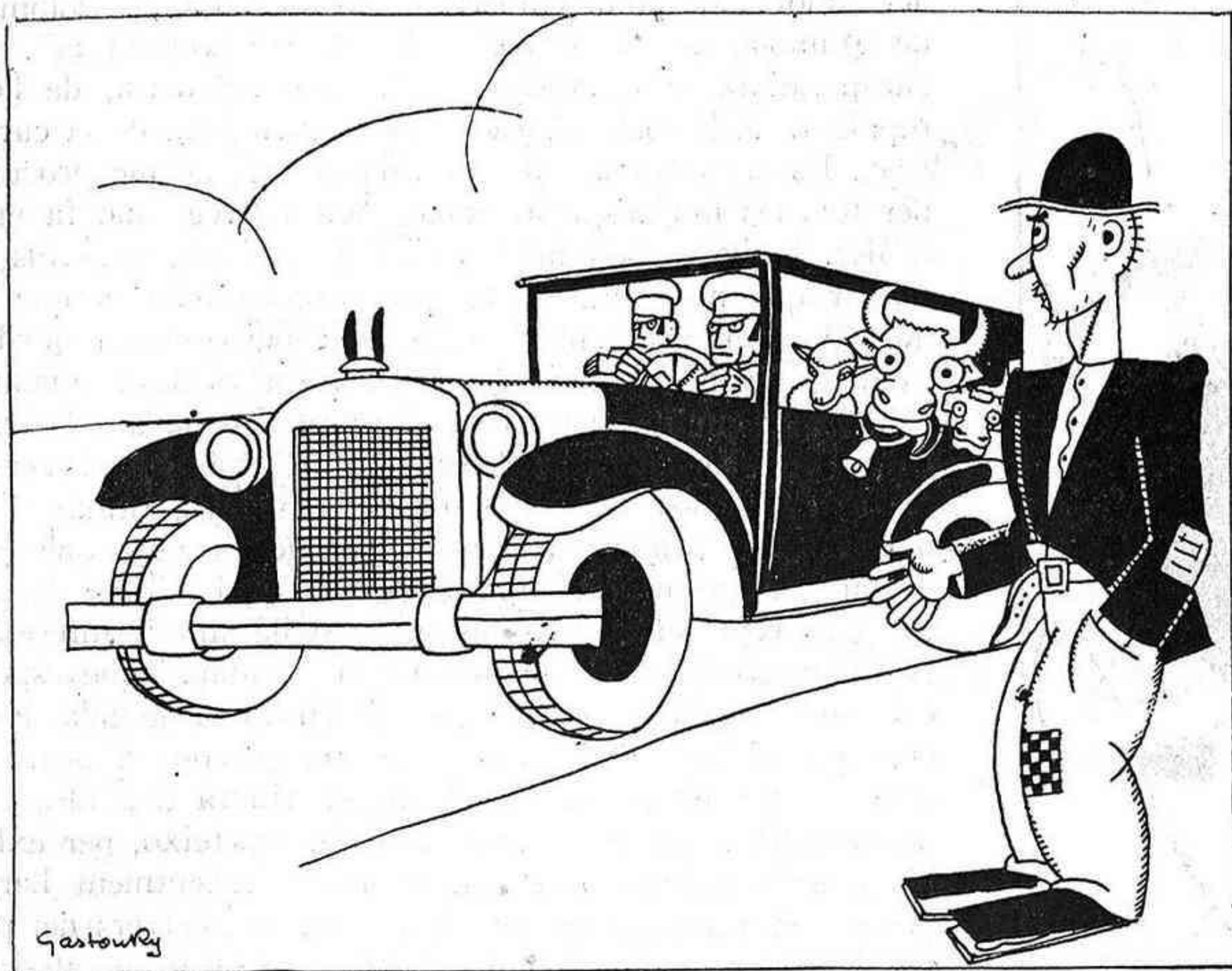
Quan més apesats estàvem, hem trobat un amic. Quin
consol, poder obrir el cor a aquest amic desconegut! Amb
l'afany propi del que sofreix i vol veure uns mots que l'a-
lleugin de les seves penes, hem explicat a aquest amic les
nostres angoixes i sofrències. Ell ens ha escoltat atent,
comprensiu, i en els seus ulls hem pogut llegir un corrent
de simpatia que agermanava les nostres ànimes. Ell tam-
bé sofria, ell com nosaltres també havia rebut greuges dels
homes.

Sense ell contestar-nos, hem convingut que els homes
eren éssers mancats de sentiments, els quals solament pen-
sen de satisfer els seus desigs i el seu egoisme tot trepit-
jant, si cal, les il·lusions i els anhels dels seus semblants.
Hem fet un recompte de les passions que l'home porta
dintre el cor: l'odi, la rancúnia, l'enveja, la luxúria, i n'hem
tret la hipòtesi que l'home, amb les seves nafres, per for-
ça no pot haver estat creat a imatge de Déu; si això fos,
la perfecció de Déu esdevindria una negació.

El capvespre s'ha fet nit; la nit s'ha fet silenci, i ell,
l'amic desconegut, ha mogut el cap d'un cantó a l'altre bo
i desconfiant de trobar un mos de pa amb el qual apaivagar
la gana endarrerida que duia. Nosaltres li hem donat el
nostre berenar, que no havíem tocat. Ell, agraït, ens ha
llepat les mans. El nostre amic desconegut era un gos...
un gos molt més digne que certs homes.

H. C. SANTEUGINI

**Demà, dissabte, no deixeu de comprar
"LA CAMPANA DE GRACIA"**

—Ja ho veuen: ara el bestiar va en cotxe; i els consumidors hem d'anar a peu.

Capricis i paradoxes

L'ORGULL DELS INTEL·LECTUALS

Es probable que, a la fi, el poble de Catalunya es pugui entendre amb el poble de Castella. Es gairebé segur que ja "no ens entendrem mai" amb els seus intel·lectuals. El poble de Castella, i amb el poble els seus polítics, els polítics elegits pel poble, ha esdevingut liberal, ha renunciat a aquells somnis imperialistes, causants, segons Ganiwet, del propi empobriment, de la pròpia decadència. Però els intel·lectuals, no. Els intel·lectuals segueixen, avui com ahir, essent imperialistes, dominadors, absolutistes. Volen seguir imposant-nos, per força, llur idioma, llur cultura, llur espiritualitat. No volen renunciar a la temptativa, prou fracassada ja, d'assimilisme.

I allò de la concòrdia? —preguntareu potser. Allò de la concòrdia, fou, per a ells, encara, una temptativa de dominació pacífica. Quan el dictador vexava el nostre idioma, quan ofenia la nostra dignitat de catalans, ells van allargar-nos la mà, van dir-nos que tot Castella no era Primo de Rivera. Però, amb aquest gest, el que en realitat volien era evitar l'hostilitat que contra tot el que era castellà es covava en aquells moments a Catalunya; van voler evitar que els catalans, en la nostra reacció, ens desfèssim completament de la influència que l'idioma i la cultura castellana exercien encara entre nosaltres.

En el fons, doncs, els intel·lectuals castellans volien el mateix que Primo de Rivera. Volien que el català restés reduït a les coses domèstiques, i que el castellà, sol, resplendís en el reialme de la cultura i de l'esperit. La única diferència és que aleshores Primo de Rivera ho volia apellant a la coerció, i els intel·lectuals castellans ho volien tot provocant un sentiment d'efusió i de simpatia per part nostra.

Per això, davant d'una Catalunya que s'alça senyora i majora del seu esperit, que vol fer valer els drets al seu idioma propi, a forjar-se una cultura pròpia, els intel·lectuals castellans s'obliden de la concòrdia i tracten de man-

tenir, per mitjans polítics, llur hegemonia. Es l'ombra de Primo de Rivera que retorna, encarnada en l'Unamuno, encarnada en l'Ortega i Gasset, capitans generals d'aquest nou moviment imperialista.

Cal dir-los que la seva gesta serà inútil. L'Estatut serà aprovat o no serà aprovat. Pitjor per a ells, encara, en aquest darren cas. La nostra renaixença fa temps que ha començat, i mai no s'ha donat el cas que un poble, en aquesta corba ascendent, es deturés abans d'arribar a la plenitud. Com més facin ells per imposar-nos per força llur espiritualitat, llur cultura, més faran perquè ens semblin avorribles. Espiritualment, ja fa temps que Catalunya ha deixat d'ésser una simple "província" hispànica. Ja fa temps que els nostres intel·lectuals viuen molt més de cara a París, de cara a Europa, que de cara a Madrid. Ens fa l'efecte, de vegades, que els Pireneus s'han enretirat fins a l'Ebre. Aquell breu episodi de concòrdia tan simpàtic, semblà que encara anava a establir unes noves relacions cordials. Però les relacions tornen a trencar-se. Els Pireneus de l'Ebre s'ageganten.

Si la incomprensió perdura, és fàcil que, amb Estatut o sense, cada dia siguin més alts, cada dia hi hagi en llurs cims, neus més perdurables; que siguin llurs valls més infrangibles.

DOMÈNEC GUANSÉ

Jardí ple de rosada

Mare, màrona: En el jardí
he vist avui totes les flors
degotellant sonsors tresors:
Picarols d'aigua del matí.

I la musica inconeguda
tant m'ha encisat, fent l'instant bell,
que em dol me l'hagi interrompuda
la piuladissa d'un ocell.

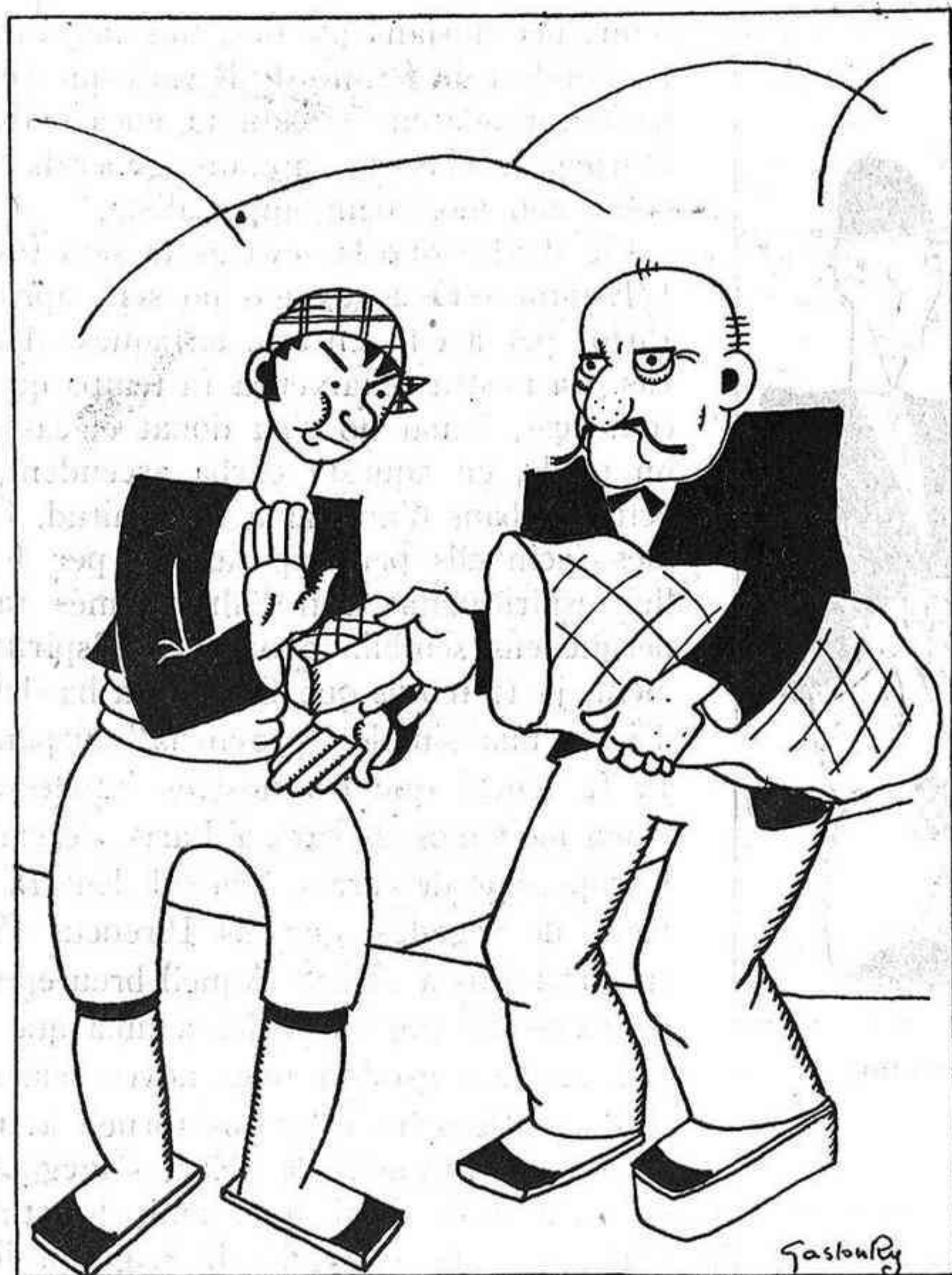
Picarols d'aigua del matí,
que heu dringolat amb dring d'argent,
la matinera serenata
m'ha deixondit tot el jardí...

Després, més tard, avar, el Sol
no hi ha deixat cap picarol!

—Picarols d'aigua del matí,
dringolareu, demà, al jardí?

— Uns altres, sí; nosaltres, no,
que ja serem, morta rosada,
un escampall de lluïssor
formant bombolles d'estelada.

J. CORTÉS BUHIGAS

En Romanones ha repartit les seves terres

Ara, que només n'ha dat un bocinet, i s'ha quedat el tros gros per ell.

Cròniques d'estiuejant

La "colònia".—*"Colònia" de dretes i "colònia" d'esquerres.—Els "papàs"*

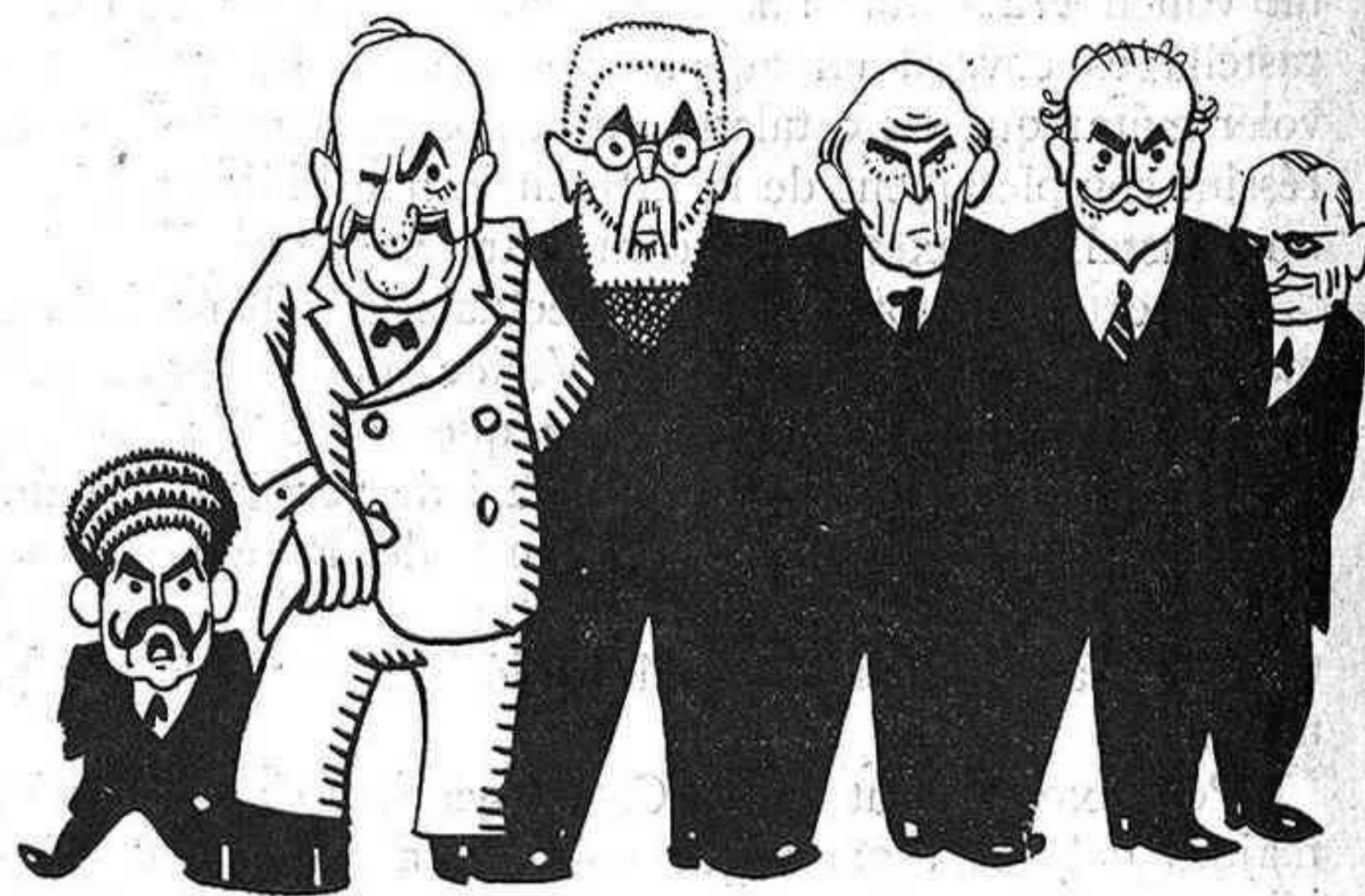
La setmana passada vaig dir que al poble X*** hi havia "colònia", i ho repeteixo. Efectivament, hi ha "colònia". I n'hi ha de tots colors i per tots els gustos. Si per "colònia" entenem tots els estiuejants d'un poble de muntanya o bé de platja, aleshores, per entendre'ns millor, l'hauré de dividir en "colònia" de dretes i "colònia" d'esquerres. I al poble X*** n'hi ha de les dues classes. Ben concretes i ben definides: "colònia" de dretes i "colònia" d'esquerres. N'hi ha més d'esquerres que de dretes. I en canvi sembla tot al revés. Sembla que n'hi hagi més de dretes. I ho sembla, senzillament, perquè és la que es veu més; la que s'exhibeix més; la que molesta més; la que es fa més insuportable; la que fa venir unes ganes irresistibles d'abandonar, de fugir, d'escapar-se del poble.

I, quina és la "colònia" de dretes? La "colònia" de dretes és la "colònia" que llegeix "La Vanguardia", l'"A B C", el "Diario de Barcelona". És la "colònia" que es diu de l'"ordre" i que, precisament, és la que ha organitzat el desordre en tot el poble. És la "colònia" de "Casa Llibre", d'"Hotel Ritz", d'"Horchateria Valenciana". És la "colònia" de missa de vuit del matí, de l'església dels Jesuïtes del carrer de Casp, i de missa d'una del migdia de la parròquia de la Concepció del carrer d'Aragó. És la "colònia" de Passeig de Gràcia, de "Real Club Marítim de Barcelona", de "Teatro Barcelona". És la "colònia" de teatre de Muñoz Seca, de Linares Rivas, de "Hermanos Quintero". És la "colònia" de Greta Garbo, de "Desfile

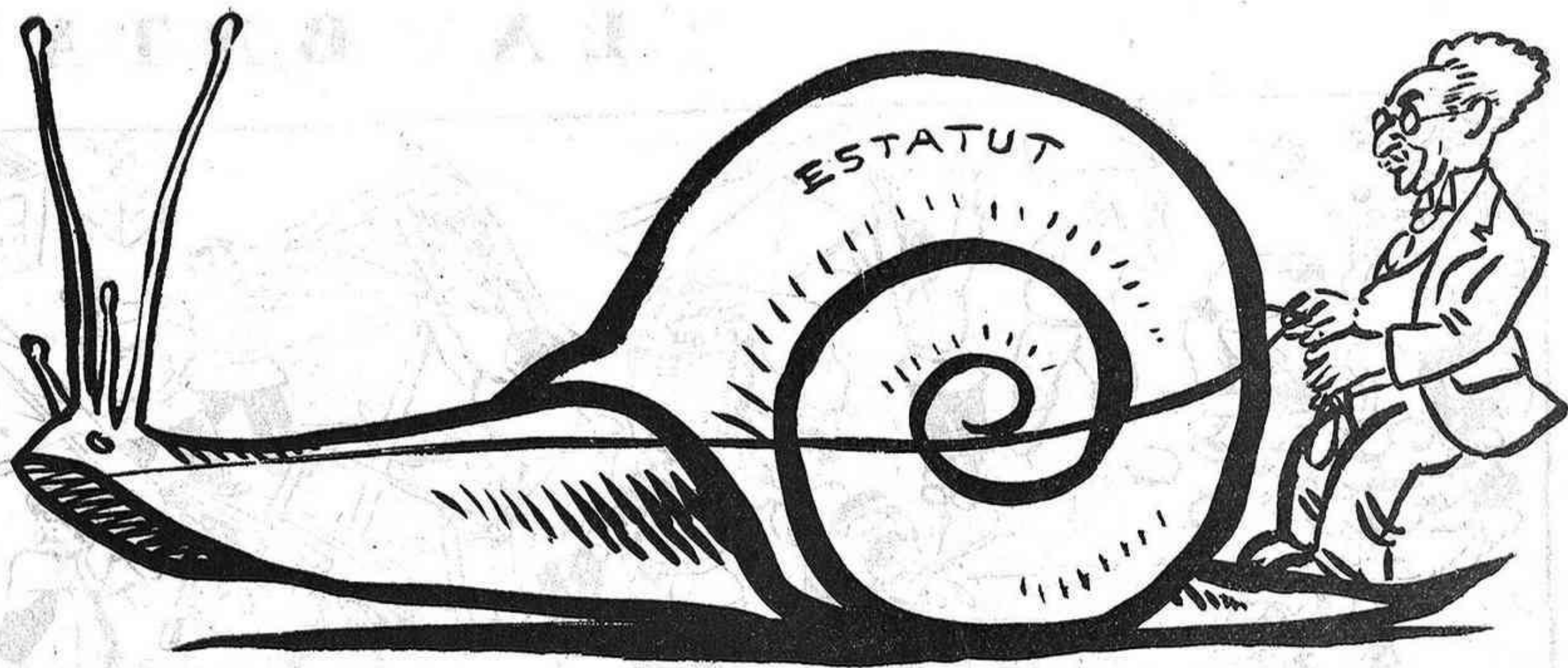
del Amor", de John Gilbert, de Mojica. És la "colònia" de gramola, de "Fox-trot", de "Negra consentida". És l'acaparadora, el prototipus de la carrincloneria, de l'estupidesa, de la mala educació, de la incultura, de la cursileria. És la "colònia" que fa vida de ric; la que procura, per tots els mitjans imaginables, que es vegi que fa vida de ric. I que té tant interès en fer-lo, el ric, que fins fa dubtar que ho sigui. És la que parla castellà perquè fa més fi. (Sembla mentida, ciutadans, però encara queden catalans d'aquesta mena. Vertaderament és molt lamentable.) És la que va al teatre, la que està abonada a la temporada d'estiu de Teatre Català, del poble—cada estiu hi fa dos mesos de temporada la companyia titular d'un dels nostres primers teatres—, perquè es vegi que pot gastar; perquè es vegi que no li ve d'aquí. No hi va pas pel que representen. No essent castellà, no li interessa. No s'amaguen pas de dir-ho. És la "colònia" que espera els balls de gala—uns balls que ells en diuen de gala. Està clar que no ho són. Està clar que una persona d'un mitjà sentit comú, d'un ball de gala no en tindrà una idea tan lamentable. Esperen els balls de gala, repeteixo, per exhibir aquells vestits femenins, de nit, suficientment llargs per escombrar degudament, de les places i carrers del poble, la pols o el fang, segons el temps. Amb gran satisfacció, està clar, de l'Ajuntament, que, per uns moments, veu resolt el problema de la neteja pública a un preu de verdadera ganga; i amb l'admiració badoca dels rústecs. Les senyores i les filles de les senyores i—és de creure—dels seus respectius marits, hi estrenen tots els vestits de la propera temporada, per poder causar un xic d'admiració; de sensació d'elegància i de riquesa. Aprofiten aquella avinentesa perquè saben que, un cop a Barcelona, hauran de resignar-se a passar entre la total indiferència i, qui sap si també, entre algunes rialletes de persones intel·ligents. Són gent que es gasten cinquanta duros per una "toia" grotesca i ridícula, i que són incapaços de fer caritat a un pobre.

La "colònia" de dretes la formen uns "senyors" que s'han apropiat, que gratuïtament s'han atorgat una patent de "colònia oficial". I han format com una espècie d'associació secreta; com una espècie de francmaçoneria estiuenca, en la que es fa molt difícil l'entrada d'un iniciat; d'un arribat de nou al poble. Si no té una bona i eficaç recomanació, és bandejat d'entre ells i, al pobre, no li queda altre remei que estiuejar sol com un mussol, o bé anar a raure a la "colònia" d'esquerres, la de gent demòcrata, franca i xiroia, de la qual parlaré més endavant.

La "colònia" de dretes, com que treballa tant—no fa

Els enemics de l'Estatut

«Piano piano, si va lontano...»

Nit de pluja

La pluja rítmica i fina
fa melangia i tristor,
i la nit sent la remor
del plorar de la boirina.

La font, arrupint la testa,
desgrana, quieta, el rosari;
la devoció és tan feresta,
que talment sembla un desvari.

I entre l'arbreda callada,
entre la fosca blavor,
dintre la pluja glaçada,
regala un fi raig d'argent;
com la llum d'un pensament
degota un grill sa cançó.

CARLES FERRANDO

—No sé pas per què fan tanta oposició a l'Estatut, si ha de venir pels seus passos comptats.

res, absolutament, en tot el dia. De nits, no ho sé. En intimitats no m'ha agradat mai d'embolicar-m'hi—, es lleva tard; es lleva quasi bé a l'hora de dinar. Amb gran satisfacció de la gent de sentit comú, que, així, pot gaudir de benestar i tranquil·litat tot el matí, evitant posar-se de mal humor i prendre una enrabiada. Els "papàs" de la "colònia" de dretes són senyors Canons, nou rics i fatxendes, tot d'una peça, i de les marques més acreditades del mercat (modèstia a part, està clar). Els uns van ben vestits, quasi elegants. Els altres no hi van tant; van més deixadots. Es lleven. Compren "La Vanguardia". Repassen la cotització de Borsa. Es senyen cada vegada que llegeixen els noms de Macià, Companys i Lluhí. Se'ls posen, cinc minuts, els cabells de punta tot llegint els articles que, encara que no siguin d'En Gaziell, són d'En Gaziell, i van cap a una font situada en un lloc molt pintoresc, per cert, i allí, entre converses de lliures, francs suïssos, Comptes de Valors, Cambres de les Propietats Urbanes, Foments dels Treballs Nacionals, i Comitès Paritaris, es fan un tip d'aigua que, segons els entesos, va molt bé per l'estómac. Per de prompte, aquells "papàs" ja són una garantia de les bones qualitats de l'aigua. Ho demostren els seus resistents i immillorables estòmacs. Uns estòmacs que resisteixen el cobrament d'uns lloguers carregadíssims, il·legals; la retribució d'uns jornals mínims, misèrrims; tota una sèrie de negocis bruts, d'explotacions, de robatoris. Després de dinar, van al cafè. Si hi ha titelles—perquè en el poble X***, a més de tots aquests senyors, hi ha titelles—s'adormen i fan la "siesta". Si hi ha concert, com que no poden dormir, acaben de llegir el diari. I si l'han acabat i els músics encara toquen, el tornen a llegir de nou. Tot menys escoltar el concert. Per això ja hi han portat la dona. Que tampoc l'escolta? Pitjor per ella! Acabat el concert, se'n van a treballar. (Es ironia, eh? No confonguin, faci'n-me aquest favor.) Com una banda d'atracadors, cauen sobre unes infelices i innocents tauletes verdes de "julepe", i fan el "burro" fins que les minyones els notifiquen que ja tenen el sopar a taula, o bé fins que comprenen que els propietaris dels hotels ja han renegat prou, esperant-los. I després de sopar, a prendre una copeta de conyac per lluir una mica de bevedors entre les amistats, un cop els músics ja han acabat el concert de nit. (Els són gent d'ordre, i el seu mal no vol soroll.) I a dormir. A dormir al teatre, si hi ha teatre, o a dormir al llit, si no hi posen cap inconvenient les seves respectives mullers.

JOAN BAS BOFILL

LA BATALLA DEL JULIVERT

Els guàrdies d'assalt perseguint els venedors ambulants

Suggerències i estampes
del camp

DIUMENGE

Sol, sol de diumenge, més groc que el dels altres dies, segurament perquè avui és diumenge. Oficialment, no ha arribat encara la tardor, però ahir i abans d'ahir va ploure. ha refrescat el temps, i avui el sol i l'aire ja no són el sol i l'aire de l'estiu. Avui les noies alegres de la colònia s'han posat, per primera vegada, des que són al poble, els seus sweters violats. I els papàs, que llegeixen "La Vanguardia" perquè com "La Vanguardia" fan pudor de cadaverina, han pensat que ja és hora d'acabar de fer el senyor i de tornar a la ciutat a passar gana i mals de cap.

La gent, mudada, va a ofici. L'aire, que ja té aquella deliciosa acidesa de la tardor, fa olor de iode, de salnitre, de romanins florits...

Les parets de les cases, avui, perquè és diumenge, també tenen cara de festa i semblen més blanques, més blaves, més verdes, més de color de terra siena, més de color de rosa que els altres dies. I fan l'efecte que la vida deu ésser amable rera aquestes parets i que en cada casa hi deuen haver uns quants llibres, unes flors i una noia bonica.

De la platja han pujat unes dones amb unes grans paneres de peix que, sota el sol, semblava argent viu. Ara el criden pel poble — pels blancs i costeruts carrers del poble —, amb una veu esquincada i aguda. I les paneres van buidant-se. I els crits s'allunyen, esdevinguts rialles, vers la platja.

Al matí, a punta de dia, quan encara quedaven en l'aire morat del crepuscle les veus triples del rosari de l'aurora,

a càl flequer hi havia una olor de pi cremat i pa calent: oïr honesta, humil, honrada.

El carter ve de l'estació. Ve en bicicleta — una bicicleta que salta damunt les pedres d'aquests carrers costeruts, talment com si estés empeltada de llagosta — i amb la saca de la correspondència, com un gep, a l'esquena.

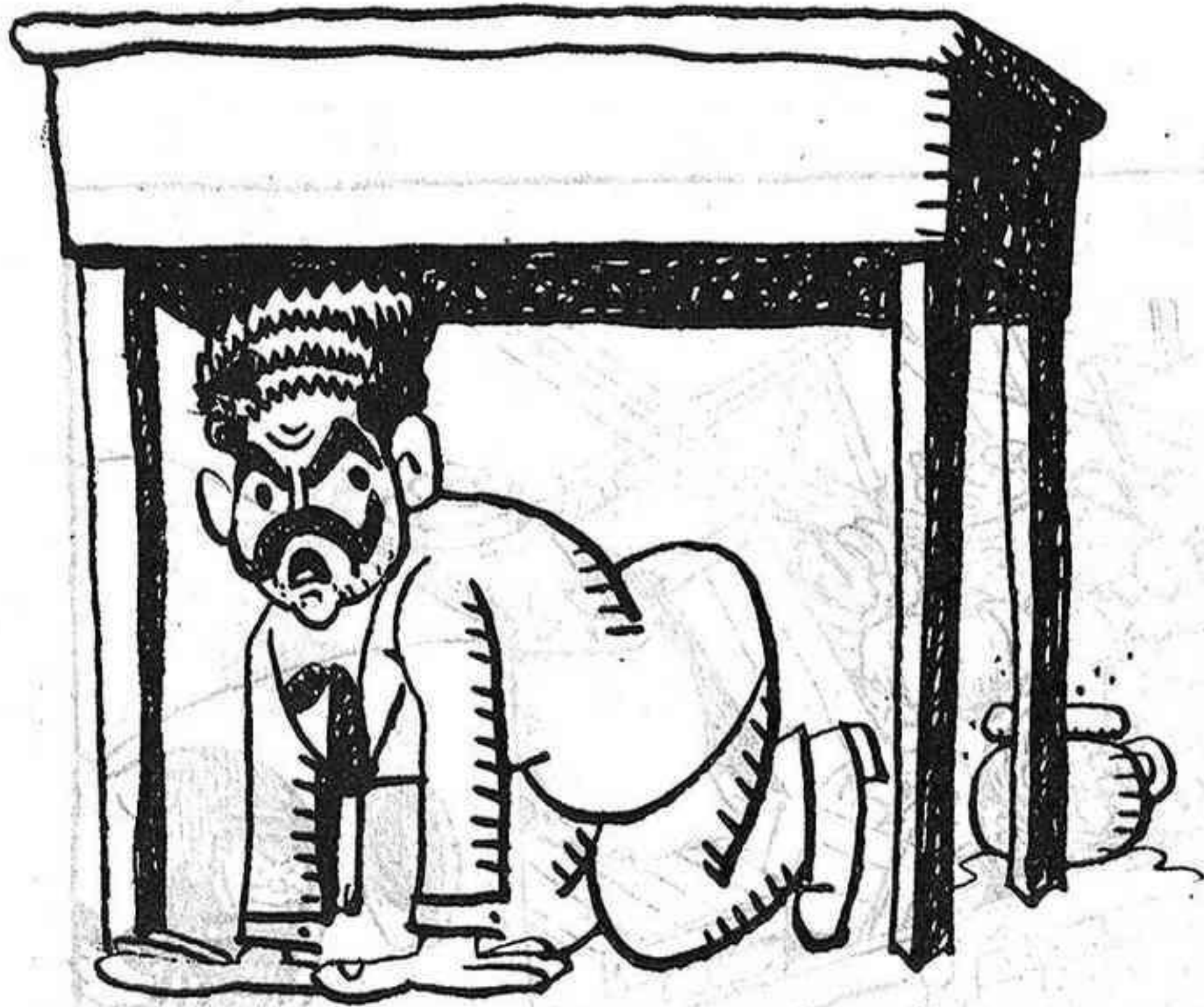
Al Cafè hi ha uns mariners. Aquests mariners, nets, amb la roba dels diumenges, prenen el vermut. I entre glop i glop, entre oliva i oliva, canten. Al Cafè hi ha una blava atmosfera de fum: les pipes i els caliquenyos. I dintre aquesta atmosfera blava de fum, el cant dels mariners, mandrós, ensunyat.

Les barberies — al poble n'hi ha dues — estan plenes. Plenes d'homens del poble, perquè els nois de la colònia s'afaiten amb màquina. Aquests homes de les barberies, mentre esperen que els arribi el torn, també canten i fumen. Canten les mateixes cançons que els del Cafè, que

aquí, amb la remoreta de les tisoires, fan més mandra que mai. Algun d'ells, algun d'aquests homes que esperen torn, llegeixen. Ho fem constar amb un veritable sentiment: llegeixen "La Vanguardia".

A la platja queden les últimes banyistes de la temporada. A l'aigua encara hom hi està bé. Però, després, en eixir a la sorra, fa fred. I el mar, a l'horitzó, té un color verdós, color d'hivern. Les mamàs, al sol i no a l'ombra — com dies enrera — fan aquelles labors de totes les mamàs, de totes les platges. Els senyors llegeixen... Sí: "La Vanguardia", també. A jutjar per les seves lectures, aquest és un poble veritablement llastimós.

Al migdia hi ha una pausa. Els carrers estan deserts. Tot el poble fa olor d'arròs amb peix.

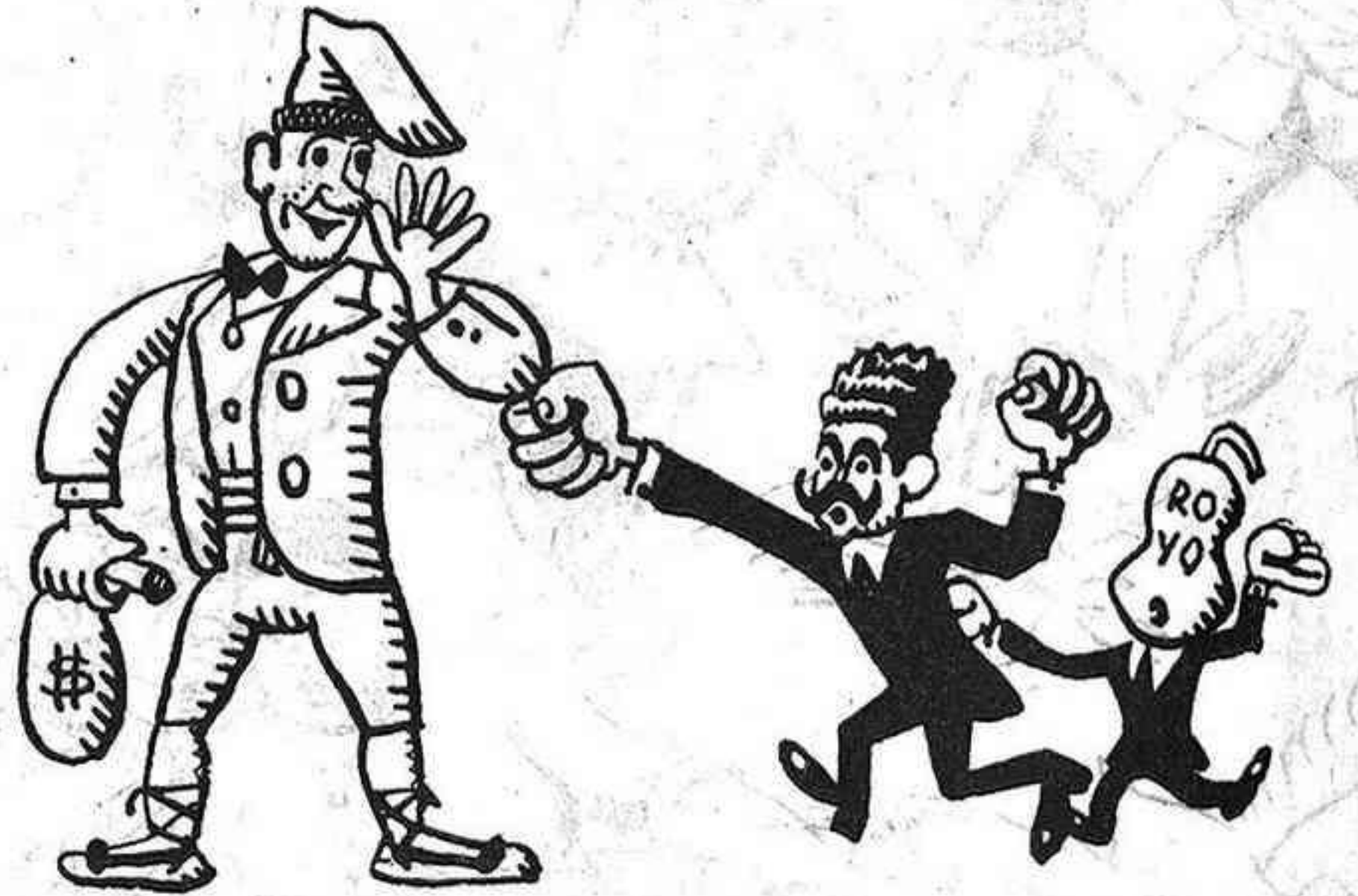
L'Iglesias (Emilianu) del 1909

L'Iglesias (E.) del 1919

L'Iglesias (Ambrosio) de la calç i el ciment

L'Iglesias de l'Estatut

Eren les vuit del matí de dissabte quan sortirem del Palau del Congrés. Després d'aguantar una inacabable sèrie de llaunes que ens van encolomar una colla de senyors que tenen de Catalunya i dels seus problemes el mateix concepte que els ministres dictatorials de la decència, s'havia acabat el temporal, mercès, en bona part, a l'energia d'En Besteiro, que demostra ésser un President insubstituïble.

En Royo Villanova, que cap a les dotze es va entretenir en unes disquisicions molt divertides sobre la Constitució, dient que seria un tros de paper, sens dubte perquè a ell

no li han deixat ficar cullerada, havia estat batejat pels xafarders amb el nom de "el sol de medianoche", i a En Prieto li van penjar el de "el hombre que todo lo enreda".

* * *

Com que en aquella hora no era cosa d'anar a dormir, tothom va optar per ficar-se en un cafè qualsevol, prendre un cafè amb "tostada" i adquirir els periòdics del matí. Si aquests no duïen el final de la sessió—acabada feia un moment—, inserien, en canvi, una altra informació no menys sensacional: la reconciliació de les dues rames borbòniques—anàvem a escriure bubòniques—, per tal, diu la referència, de lluitar contra l'anarquia i el comunisme.

A les deu, En Llapissera i En Jaume de Borbón ja eren coneguts a Madrid amb el suggestiu nom de "Los dos pilletes".

* * *

Al senyor Fernández Flórez n'hi passa una de crespà. Des de l'"A B C" va tenir el mal gust de gastar unes burles pesades contra Catalunya. Això va plaure molt—naturalment—al senyor Luca de Tena, que àdhuc féu felicitar l'autor de "Ha entrado un ladrón". Però... al migdia, En Fernández Flórez ja havia rebut diverses lletres de protesta.

De catalans? No, senyors. D'editors madrilenys, ad-

ministradors d'obres d'En Fernández Flórez, que té a Catalunya un públic no menyspreable...

* * *

Sentit en un cafè del carrer d'Alcalá, a l'hora de l'aperitiu:

—Pero, en resumidas cuentas, ¿por qué no querían votar el dictamen?

—Pues, ¿por qué quiere usted que sea? Porque esa gente no tiene enmienda...

* * *

Amb motiu dels miracles d'Ezquioga i altres sucursals, hi ha hagut moltes discussions entre homes de ciència i fanàtics. Els uns, que si la ciència no pot entrar en els dominis de la religió; els altres, que si una religió no admet les proves científiques, no val la pena de prendre-se-la en seri...

—Però, no em negarà vostè—deia un catòlic cent per cent—que la Història registra miracles indiscutibles. Les curacions de Lourdes, per exemple...

—Sí—responia un metge. —En efecte. Lourdes ve a ésser una mena de Monte Carlo del catolicisme...

Un xic més, i hi ha pinyes.

* * *

¿Saben vostès com en diuen de l'Unamuno, l'Emiliano Iglesias i el Royo Villanova?

El trío fantàstico...

“Ultramarinos”

Cada barri té el seu “ultramarinos” predilecte. Es la botiga del ram que ho té tot més fresc: el formatge, l'arròs, les olives, el gel i les ametlles torrades. A més, l'amo és simpàtic, “dicharachero” i fa bon pes. Coneix a fons el caràcter de cada parroquiana; això li permet estar d'acord amb totes, malgrat les diverses maneres de pensar de cada una. Aquesta és feminista? Doncs, l'home, tot preparant-li una “picada”, li fa un discurs defensant el dret que tenen les dones a fer i a desfer el que els doni la gana. L'altra és sentimental? Llavors es posa tendre i fa compatible el pernil amb una “Dolora” de Campoamor.

A la minyona de cabells ondulats, llavis pintats i que els diumenges va a ballar a la “Bohèmia”, li fa algun pessic, mentre li canta el “couplet” de moda o li parla de la nova pel·lícula d'En Chevalier. La noia correspon a les seves atencions assabentant-lo de les xafarderies del veïnat.

Cada dijous va a la botiga el corredor d'una fàbrica de pastes per a sopes, el qual acostuma ésser un xic revolucionari, i com que el seu client és home conservador, molt sovint discuteixen sobre la situació actual. Criden, s'avaloten, donen cops de puny a les caixes de llet condensada..., i el corredor anota un “pedido” de cinc quilògrams de macarrons.

“La Flor del Suroeste del Ensanche” és la botiga més acreditada del barri...

La dona:—A veure si encara tindràs la barra de dir que tu ets dels que tenen dret a demanar el divorci!

NUEVO

Ha debutat la companyia lírica de Marc Redondo. I ha estrenat una obra de Muñoz Seca, l'amic de l'ex-rei, el que quan l'adveniment de la República féu aquell “chiste” imbecil de què “la revolución no había sido sangrienta, pero había sido mugrienta”. En aquesta obra, musicada pel mestre Daniel, ha col·laborat un altre Perico: Pérez Fernández.

Aquesta sarsuela del monàrquic Muñoz Seca es titula “El corzo”. Igualment s'hauria pogut titular “L'ase”. Que per què? Sí, home! Perquè es tracta d'una bestiesa, d'una bestiesa indigna d'ésser acceptada per cap empresari un xic intel·ligent, indigna d'ésser cantada per cap artista un xic solvent.

“El corzo” és una sarsuela que ha passat sense pena ni glòria: a pesar de contenir algunes pàgines musicals d'un cert mèrit. El públic de Barcelona, que hauria d'haver sabut donar una lliçó al fidel amic de l'ex-rei, ha refusat altres obres molt més dignes i reeixides que “El corzo”.

TALIA

La companyia d'Assumpció Casals i Josep Bruguera ha iniciat una temporada mixta de castellà i català.

GOYA

Avui debuta Margarita Xirgu.

Amb una obra, ja coneguda, de Jacinto Benavente.

EL NOI GRAN

V. D.

L'equip que hauran de dur els diputats, si segueix això d'acabar les sessions de les Constituents a les vuit del matí.

Que es fan gestions per construir sis teatres en el Paral·lel, en vista dels "empresaris" que aquesta temporada han quedat sense "barraca"... Sí, i sense "veces".

* * *

Que el mestre Daniel pensa comprar-se una torreta, en vistes de l'èxit del "Corzo". Molt bé, mestre; més val una torreta, que comprar lliures esterlines.

* * *

Que l'actriu i ex-empresària "doña" Elena Jordi aquest hivern no actuarà en el Goya.

* * *

Que s'està fent un fitxer d'"empresaris" que no paguen els artistes. Més valdria que els fessin unes quantes celles al "xalet" del carrer d'Entença.

* * *

Que els divendres del teatre Espanyol són la "pesadilla" dels senyors Canals i Pius Daví, ja que troben que En Nolla els esguerra les temporades de "teatre català"... (llegeixi's "taquilla").

* * *

Que la gran actriu Enriqueta Torres emprèn una "tour-

née" pel Nord d'Espanya amb una companyia castellana de vodevil. Li desitgem molts èxits.

Que el teatre Apolo té la negra. Caramba, ¿serà veritat?

* * *

Que la companyia Casals-Bruguera farà una curta temporada al Talia. Això de curta, deu voler dir "bolos". ¿"Uva"?

* * *

Que el Foment del Teatre Català no va al Tarragoní. Començarà la temporada a la "Sala Capsir". Veuen com tot s'arregla?...

* * *

Que l'Alady (l'Anec del bolet) (el Ganso del hongo) aquest any farà "Don Juan Tenorio" a un teatre del Paral·lel, junt amb l'escultural "vedette" Blanca Negri. Això és un negociet que pot portar tres "tantos". ¿Veritat, Mero?

BRICK

Els anglesos es queixen de les campanyes que fa la Premsa dels altres països respecte a la caiguda de la lliura esterlina.

Que prenguin paciència. Va per les informacions tendencioses que certs diaris de Londres publiquen contra la República espanyola i contra Catalunya.

✻

El senyor Cambó — "el gran antipàtic", com li diu En Frederic Urales — i el senyor Ventosa han fet declaracions.

I, vegin el que són les coses, les han fet a l'"A B C" i a "El Debate".

Ja feia bé aquella vella!...

✻

Del Palau d'Orient havien desaparegut uns objectes artístics de gran valor, que han estat recuperats per la policia.

Sembla que eren propietat de l'Estat, però que duien camí d'anar a parar a mans d'En Llapissera.

El pobre home, després d'haver perdut l'empleu de rei i haver-se agafat els dits amb les lliures, es veu que es dedica a cercar compensacions per tots costats.

✻

S'ha concedit el suplicatori pel processament del senyor Calvo Sotelo.

Ara el que cal és que aquest processament es faci efectiu.

✻

El senyor Martínez Anido va felicitar, "de su puño y letra" a "La Correspondencia Militar".

I "La Correspondencia Militar ha estat suspesa.

L'ex-cap dels terroristes blancs es veu que no n'encerta ni una.

✻

Del discurs del "senyor Emiliano Iglesias" a les Corts: "...se reintegra a Barcelona el señor Macià, vilmente, vil-

namente arrancado a su casa por los esbirros de la primera dictadura, sin darse cuenta de que exaltaban al máximo su personalidad...”

Mirin que és curiós que el “senyor Emiliano” hagi dit una veritat! Una veritat, per això, que li courà bastant al seu amic senyor Despujols...

✱

El senyor Royo Villanova va qualificar l'Estatut de “abrevadero de Catalunya”.

Es molt natural que les espècies zoològiques s'expressin en els termes que corresponen a la seva escala dintre els éssers vivents.

✱

“El Socialista” qualificava la valenta actitud de la minoria catalana disposant-se a retirar-se del Parlament i a retirar els seus dos ministres si s'obstaculitzava l'Estatut, de “chantage” polític.

I afegia:

“Chantage” són també esos telegramas que llegan de Barcelona en los que entidades hacen al señor Macià que están dispuestos a hacer todo lo que sea preciso. ¿Qué significa eso?”

Significa, senzillament, senyors d'“El Socialista”, que tot el que facin contra l'Estatut és perdre el temps de la manera més ximple.

✱

En Lerroux tingué un gest de governant i de polític en recomanar als diputats radicals que votessin a favor del dictamen famós. I d'això, Catalunya n'hi ha d'estar agraïda.

La raó, a un moro. I encara més a En “Lacandro”, que és fill de La Rambla.

✱

Retallem de “La Noche”:

“Para tratar asuntos de interés para la industria vaquera, se reunió la Junta directiva de la Agrupación de Industrias Vaqueras del Distrito noveno.

“Fué objeto de estudio la carestía de la alfalfa, que viene a agravar la precaria situación de los industriales a que afecta...”

No s'ha d'encarir l'alfals!... Mentre hi hagi Royos Villanovas i Emilianos Iglesias, no és fàcil que vingui la baixa.

✱

Uns periòdics nordamericans van publicar un telegrama dient que a Barcelona un grup de dones havia assaltat la Catedral.

No es pensin, no; que si hi haguessin gaires Segures, pot ésser sí que hi arribaríem...

En Llapissera i el descendent d'En “Carlos Chapa” s'han dat “el abrazo de Veragua”, que diuen que deia En Cullaré.

Això sí: diuen que ni l'un ni l'altre no han abdicat de llurs respectius drets.

Han fet bé. Pel que els ha de servir!...

✱

Del “Ciero”:

“El Grupo Prehistórico inaugurarà una Exposición colectiva que podrá visitarse desde mañana al 11 de octubre, de 8 a 9 de la noche...”

Ja sabem qui constitueix aquest grup prehistòric:

L'Alba, l'Emiliano i el Royo Villanova.

✱

“La Calle” publicava, l'altre dia, una informació sobre les mines de carbó d'Astúries i explicava aquell acudit que es féu famós, a les darreries de la guerra europea, de les “mines de cock”.

El que no diu el senyor Francesc Caramés és a qui es pensava l'acudit en qüestió.

No res menys que a l'actual President del Consell de Ministres, senyor Alcalà Zamora.

—També en tenen poca, de paciència, aquests obrers! Ves si no podien esperar cinquanta o seixanta anys, a demanar les seves reivindicacions!

En Llapissera, primer «sense treball» d'Espanya, cerca feina als anuncis del seu periòdic favorit.

Als que ho dubtin, els podem ensenyar la plana 86 del número 6 de "Carnaval", corresponent al dia 5 de maig de 1921, on es recollia la xafarderia.

✱

El regidor senyor Casanoves ha declarat — formalment — que les subsistències no han pujat a Barcelona sinó que, al contrari, el preu de la vida, des del passat abril, ha baixat.

Què ha baixat?...

Però, senyor Casanoves, que potser a casa de vostè no va ningú a plaça?

✱

En una església d'Alcalà de Chisvert un frare ha excitat els fidels a començar la guerra civil contra la República.

¿Potser tenia por, el reverend, que la República el fes treballar una mica?

Doncs, no; no estaria pas de més un cop d'aixada entre gra i gra de Rosari.

I així, tot fent-se digne del cel, seria més digne a la terra.

✱

Hom anuncia la publicació del nou diari nocturn "La Humanitat", que dirigirà el senyor Companys.

Li recomanem la vacuna del Dr. Calmette: n'hem vist ja morir tants, acabats de néixer, de diaris i diariets!...

✱

Don Alfons i Don Jaume de Borbó han declarat que havien fet un pacte per tal de cercar la felicitat d'Espanya.

Quin parell de vilans, per a penjar-los d'un pall!

✱

"España es una República de trabajadores..."

No!

"España es una República de trabajadores de toda clase".
Aaah!

Però, bé; amb esmena o sense esmena, digueu-me: ¿no us sembla completament humorístic?

J. C.—Ho hem donat a "La Campana".

V. B.—Cregueu, no feu més versos, perquè no en sortireu pas.

H. C. S.—També anirà.

E. B. V.—No es publicarà l'Almanac, i per un número corrent és llarguíssim. Feu-vos-en càrrec.

A. T. C.—El vostre vers és molt defectuós. Per això no pot ésser publicat.

C. F.—Anirà.

J. P. B.—No pot pas anar.

R. M. Ll.—Igual que l'anterior.

R. D.—L'article és llarguíssim. El dibuix, tot i reconeixent el seu mèrit, no podem publicar-lo.

Ll. R. C.—Ho anirem aprofitant. Encara que els més llargs no serà possible publicar-los.

Imp. "L'Esquella" i "La Campana", Om. 8. -- Barcelona.

**Caruso, Fleta, Tito Schipa,
Pau Casals, Sagi-Barba,
etc., etc.**

Totes les celebritats impressionen en
discos

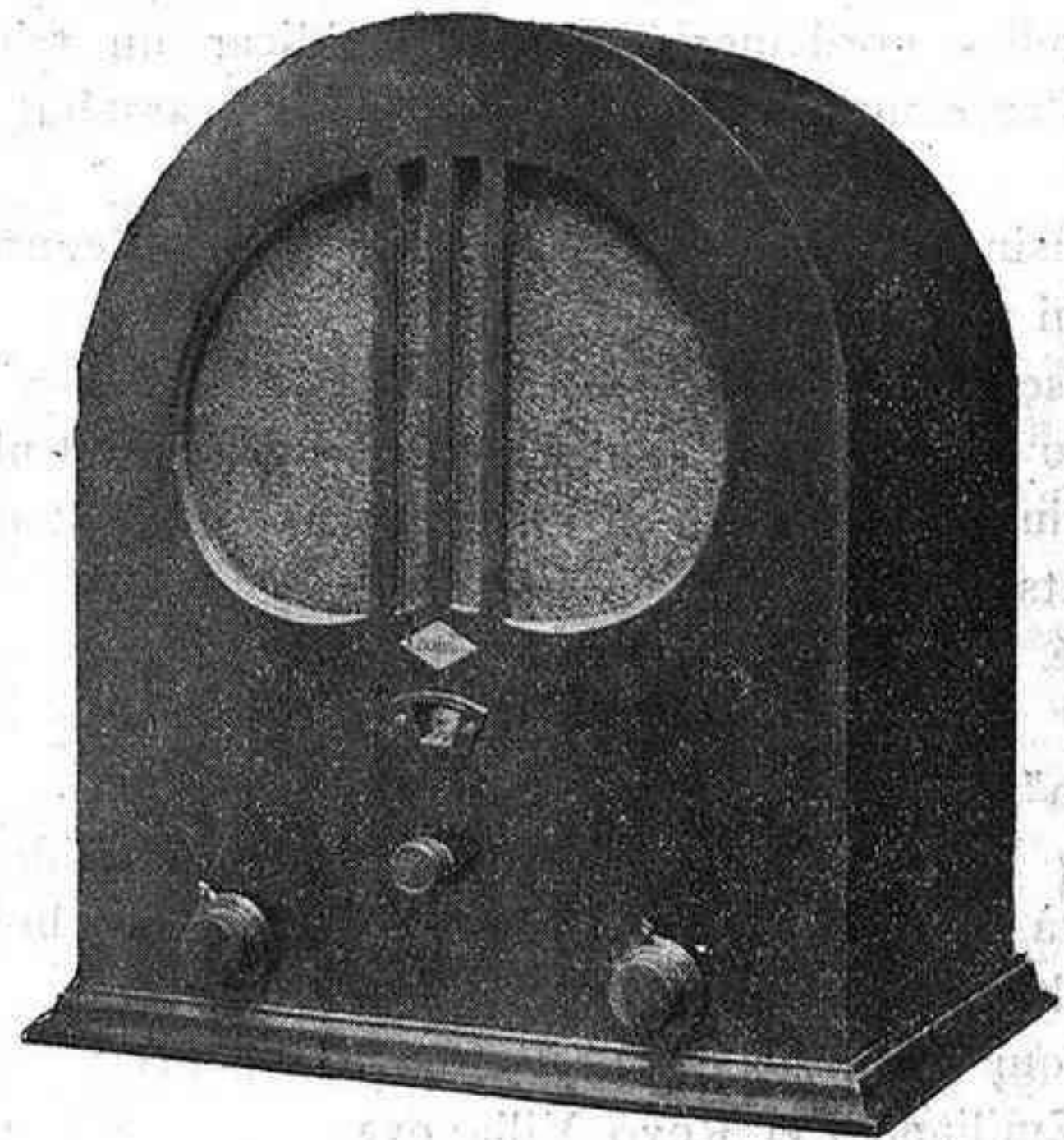
**La voz
de su amo**

Companyia del Gramòfono, S. A. E.

Receptor RADIO CLIMO

enxufable al corrent, sense antena

Ramon Climent

Consell de Cent, 266 :: Telèfon 23058

PREU: 400 PESSETES

LLIBRERIA ESPANYOLA D'ANTONI LOPEZ

Rambla del Mig, número 20

BARCELONA

Telèfon número 18692

Obres de Lluís Capdevila

Las mujeres, la noche i el amor	5,— ptes.
Barcelona, cor de Catalunya	4,— »
Venus i els bàrbars	3,50 »
Memòries d'un llit de matrimoni	3,50 »
La pecadora	3,50 »
La Bastilla	2,— »
El arte de fumar en pipa	1,50 »

Obres d'actualitat

Remarque: Después.	6,— ptes.
Salardenne: El culto al desnudo	5,— »
F. Flórez: El malvado Carabel	5,— »
C. Soldevila: Eva	5,— »
J. Ruyra: Pinya de rosa (2 volums)	7,— »
O. Kakuzo: El llibre del te	1,50 »
F. Madrid: Sangre en Atarazanas	4,— »
F. Madrid: Els exiliats de la Dictadura	4,— »

AVÍS

Després dels set anys de silenci imposats per la Dictadura, advertim als nostres lectors i corresponals que

L'Esquella de la Torratxa

prepara el seu popular

ALMANAC

COMENCEU A FER LES COMANDES

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem de pèrdues si no es remet, a més, 30 cèntims per a certíficat. Als corresponals se'ls atorguen descomptes

El conflicte [Xino-Japonès

En Lerroux, nou missatger de la pau.